

فراتر از خبر

هراس از صحبت کردن؛ ایرانی‌ها می‌گویند فضای ترس بدتر از زمان قبل از جنگ است

ری فرلونگ راديو فردا

۱۶ دقیقه پیش

زنان ایرانی در حال عبور از مقابل یک مأمور پلیس در میدان تجریش تهران

در طول چندین ماه جنگ و سپس آتش‌بس میان ایالات متحده و ایران، شنیدن صدای ایرانیان عادی در میان فضای روبه‌افزایش ترس، بسیار دشوارتر شده است.

برخی افراد شجاع همچنان به گفت‌وگو با خبرنگاران رسانه‌های خارجی، از جمله راديو فردا وابسته به راديو اروپای آزاد/راديو آزادی، ادامه داده‌اند، هرچند تقریباً همیشه بر ناشناس ماندن خود تأکید کرده‌اند. این وضعیت حتی زمانی که خبر توافق بر سر چارچوبی برای پایان جنگ بین واشینگتن و تهران اعلام شد، برقرار بود.

اما در بسیاری از موارد، حتی منابعی که پیش‌تر آماده بودند درباره رویدادهای کشورشان شهادت دهند، اکنون سکوت کرده‌اند.

برخی روایت کرده‌اند که مقام‌های امنیتی به آن‌ها هشدار داده‌اند به‌ویژه با رسانه‌های فارسی‌زبان تحت پوشش دولت آمریکا، مانند رادیو فردا، صحبت نکنند. این در حالی است که سرکوب در جریان است و مقام‌های ایرانی می‌گویند شمار بیشتری به اتهام «جاسوسی» و «همکاری با دشمن» متهم شده‌اند.

در هفته‌های اخیر، ساکنان ایران بارها به ترس از بازداشت و پیگرد قضایی اشاره کرده‌اند، و نیز به احتمال بالای وقوع چنین پیامدهایی در صورت ارتباط با رادیو فردا.

یکی از منابع رادیو فردا که مانند بسیاری دیگر از افراد ذکرشده در این گزارش، به دلایل امنیتی نخواست نامش فاش شود، گفت: «با چند نفر از دوستان نزدیکم که به من اعتماد دارند صحبت کردم، اما آن‌ها حتی با نام و صدای تغییر داده‌شده یا حتی اگر شخص دیگری پیامشان را بخواند، حاضر نشدند هیچ پیام ضبط‌شده‌ای بفرستند».

او افزود: «تبلیغات جمهوری اسلامی علیه رسانه‌های فارسی‌زبان، به‌ویژه در زمان جنگ، عامل ترس بزرگی است. فشار بر مردم بسیار شدید است. مردم نمی‌خواهند خطر هیچ‌گونه بازداشت یا بازجویی از سوی نیروهای امنیتی را بپذیرند».

یک تحلیلگر ساکن ایران که پیش از جنگ مهمان ثابت برنامه‌های رادیو فردا بود نیز نکته مشابهی را مطرح کرد.

او که سابقه زندان دارد گفت: «من نمی‌توانم به‌صورت علنی با شما صحبت کنم، چون نیروهای امنیتی فوراً من را بازداشت می‌کنند».

«هیچ مصاحبه‌ای انجام ندهید»

یک تحلیلگر سیاسی دیگر که پیش از جنگ نیز با رادیو فردا مصاحبه می‌کرد، جزئیات بیشتری ارائه داد.

او گفت: «به ما گفته شده که هیچ مصاحبه یا خبری به رسانه‌های ایرانی خارج از کشور که با دشمنان ایران مرتبط هستند ندهیم». اشاره او به ایالات متحده و اسرائیل بود که کارزار حملات هوایی‌شان به ایران در ۹ اسفند پارسال آغازگر این درگیری شد.

او افزود: «من مشکلی برای مصاحبه با بی‌بی‌سی فارسی ندارم. مقام‌های ایرانی می‌گویند بریتانیا با ایران در جنگ نیست».

با این حال، بی‌بی‌سی نیز با محدودیت‌های خاص خود روبه‌رو بوده است. هرچند لیز دوست، خبرنگار این شبکه، توانست در زمان جنگ از تهران گزارش تهیه کند، اما این کار مشروط به آن بود که گزارش‌هایش در بی‌بی‌سی فارسی منتشر نشود.

فردریک پلیتنگن، خبرنگار سی‌ان‌ان، نیز با اشاره به تجربه خود از گزارش دادن از ایران در زمان جنگ گفت: «خیلی از مردم از صحبت کردن با شما می‌ترسند».

مشخص نیست آیا در صورت امضای توافق چارچوبی میان ایالات متحده و ایران، که قرار است روز ۲۹ خرداد برای پایان دادن به خصومت‌ها و آغاز مذاکرات بیشتر درباره موضوعات گسترده‌تر مانند برنامه هسته‌ای تهران صورت گیرد، این وضعیت بهبود خواهد یافت یا نه.

یکی از ساکنان حدوداً سی‌وچندساله تهران که نظر خود را درباره این توافق به رادیو فردا داده بود، گفت: «در حالی که این توافق در حال مذاکره و اعلام بود، برخورد خشونت‌آمیز جمهوری اسلامی با شهروندان

«خاموش‌سازی، سرکوب، اعدام»

در هر حال، سابقه حقوق بشری ایران در سرکوب مخالفان، زندانی کردن منتقدان و اعدام زندانیان سیاسی از زمان انقلاب بهمن ۱۳۵۷ که روحانیت را به قدرت رساند، به خوبی تثبیت شده است.

شدت سرکوب داخلی در طول زمان فراز و نشیب داشته است.

شیوا نظرآهاری از «کمیته داوطلبانه پیگیری وضعیت بازداشت‌شدگان»، به رادیو فردا گفت که شرایط کنونی یادآور وضعیت کشور در دهه ۱۳۶۰ است.

ایران در صدر اعدام‌ها در جهان

بر اساس آمار گردآوری‌شده توسط سازمان عفو بین‌الملل، شمار اعدام‌ها در سراسر جهان در سال ۲۰۲۵ به بالاترین سطح در ۴۴ سال گذشته رسید. بخش عمده این افزایش به ایران نسبت داده می‌شود، جایی که اعدام‌ها توسط مقامات در پنج سال گذشته به‌طور پیوسته افزایش یافته است. به گفته این نهاد حقوق بشری، دست‌کم دو هزار و ۷۰۷ نفر در سال ۲۰۲۵ در سراسر جهان اعدام شده‌اند.

Amnesty International: Death sentences and executions annual reports • منبع: RFE/RL Graphics نمودار

او که در اسلوونی مستقر است گفت: «به نظر می‌رسد نسخه‌ای از جمهوری اسلامی دوباره سر کار آمده و اکنون به همان شیوه با معترضان برخورد می‌کند؛ با همان تفکر دهه شصتی مبتنی بر ترس برای خاموش کردن، سرکوب، اعدام و خفه کردن حتی کوچک‌ترین صدا، تا بتواند فضای سیاسی را کاملاً کنترل کند».

این اتهامات اغلب تحت قوانین جدیدی مطرح می‌شوند که پس از جنگ ۱۲ روزه با اسرائیل در خرداد و تیرماه پارسال تصویب شد؛ قوانینی که مجازات‌های سخت‌تری برای ادعاهای جاسوسی و همکاری با

چنین اتهاماتی نقش مهمی در سرکوب کنونی داشته‌اند.

اصغر جهانگیر، سخنگوی قوه قضائیه ایران، اخیراً گفته بود که برای مثال سه هزار و ۱۲۱ نفر به همکاری با اسرائیل متهم شده‌اند، هرچند بازه زمانی مشخصی که او به آن اشاره داشت، روشن نبود.

بر اساس گزارشی از خبرگزاری مهر، وابسته به حکومت ایران، ۴۳ درصد این پرونده‌ها مربوط به «فعالیت‌های سیاسی، فرهنگی، رسانه‌ای و تبلیغاتی» بوده است.

نظرآهاری افزود: «همچنین شاهد شمار بسیار زیادی از افرادی هستیم که در زندان هستند و در دوره جنگ به دلایل مختلف بازداشت شده‌اند، که در نهایت بیشتر آن‌ها با اتهامات مرتبط با جاسوسی مواجه شده‌اند».

سازمان عفو بین‌الملل اوایل خرداد گزارش داد که از زمان آغاز جنگ، حدود ۶۰۰۰ نفر «به‌طور خودسرانه بازداشت» شده‌اند؛ از جمله معترضان، روزنامه‌نگاران، فعالان و اعضای اقلیت‌های قومی و مذهبی.

گروه «حقوق بشر ایران» مستقر در نروژ نیز ۱۸ خرداد گزارش داد که دست‌کم ۴۰ زندانی، از جمله ۱۹ نفر که در اعتراضات دی‌ماه پارسال بازداشت شده بودند، تا کنون در سال جاری با اتهامات دارای انگیزه‌های سیاسی اعدام شده‌اند.

نیروهای امنیتی در جریان سرکوب خشونت‌آمیز این اعتراضات که در چندین شهر کشور رخ داد، هزاران نفر را کشتند.

ری فرلونگ

رای فرلونگ، خبرنگار ارشد بین‌المللی رادیو اروپای آزاد/رادیو آزادی است. او از سال ۲۰۱۴ برای این شبکه در حوزه بالکان، قزاقستان، گرجستان و مناطق دیگر گزارش داده است. پیش از آن، ۱۷ سال در بی‌بی‌سی کار کرده و به عنوان خبرنگار خارجی در پراگ و برلین فعالیت داشته است، همچنین به عنوان گزارشگر بین‌المللی سیار در سراسر اروپا و شوروی سابق کار کرده است.

این مطلب بخشی از:

فراتر از خبر

بایگانی

ایران